การสื่อสารความหมายผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยชุด “ภาพของเธอในร่มเงาแห่งสงคราม”

Communicating the Meaning of the Contemporary Painting Series “Her Images in the Shadow of War”

สุริยะ ฉายะเจริญ *
Suriya Chayacharoen *
Corresponding author E-mail: jumpsuri@gmail.com

วันที่รับบทความ 9 ตุลาคม 2568
วันที่แก้ไขบทความ 27 ตุลาคม 2568
วันที่ตอบรับบทความ 12 พฤศจิกายน 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์และการสื่อความหมายของผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยชุด “ภาพของเธอในร่มเงาแห่งสงคราม” ที่ใช้ร่างกายมนุษย์ (ร่างหญิงเปลือย) ในฐานะสัญญะทางศิลปะเพื่อถ่ายทอดแนวคิดเชิงสังคม การเมือง และจิตวิญญาณ งานชุดนี้สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ มนุษย์ และการสร้าง ผ่านภาษาทัศนศิลป์ที่ผสมผสานความงามกับการวิพากษ์สังคม โดยอ้างอิงแนวคิดเชิงสัญญะที่ว่าด้วยความหมายตรงและความหมายแฝง และแนวคิดสุนทรียศาสตร์ที่นิยามศิลปะคือประสบการณ์ทางสุนทรียภาพในชีวิต ซึ่งผลงานชุดนี้ประกอบด้วยจิตรกรรมจำนวน 3 ภาพ ที่ถ่ายทอดประเด็นเกี่ยวกับการต่อต้านอำนาจ ความเปราะบางของมนุษย์ พลังแห่งการสร้าง และการตั้งคำถามต่อศีลธรรมในสงคราม ผ่านเทคนิคจิตรกรรมสีอะคริลิกบนผ้าใบ และการใช้เส้น สี แสง และองค์ประกอบที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกเชิงโศกนาฏกรรม ผลการสร้างสรรค์พบว่า

* อาจารยย์ ดร. สาขาวิชาคอมพิวเอตร์กราฟิกและสื่อสร้างสรรค์ คณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

* Dr., Computer Graphics and Creative Media Design Program, Faculty of Fine Arts, Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts

เรือนร่างมนุษย์สามารถเป็นพื้นที่แห่งการสื่อสารความหมายทางสังคมและจิตวิญญาณไดh อย่างทรงพลัง โดยผลงานจิตรกรรมชุดนี้มิได้มุ่งเพียงแสดงความงาม แต่ยังเป็นภาษาทัศนศิลป์ที่ตั้งคำถามต่ออำนาจ เทคโนโลยี และคุณค่าความเป็นมนุษย์ในโลกปัจจุบัน

คำสำคัญ : การสื่อสาร ความหมาย ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย ภาพของเธอในร่มเงาแห่งสงคราม

Abstract

The objective of this article was to explore the creative process and interpretation of the contemporary painting series “Her Image in the Shadow of War,” which utilizes the human body (nude female figure) as an artistic symbol to convey social, political, and spiritual concepts. This series reflects the relationship between power, humanity, and creation through a visual language that combines beauty with social critique. Painting on the symbolic concept of literal and connotative meaning, and the aesthetics concept that defines art as an aesthetic experience in life, this series comprises three paintings that address issues of resistance to power, human fragility, the power of creation, and questioning the morality of war. The work utilizes acrylic on canvas and employs lines, colors, light, and elements that reflect tragic emotions. The results demonstrate that the human body can be a powerful platform for communicating social and spiritual meanings. This series of paintings not only aims to express beauty, but also employs a visual language that questions power, technology, and human values in today’s world.

Keywords: Communicating, Meaning, Contemporary Painting. Her Image in the Shadow of War

บทนำ

ในบริบทของโลกแห่งศิลปะร่วมสมัย จิตรกรรมได้ก้าวข้ามขอบเขตของการเป็นเพียงภาพแทนความงามทางสายตา ไปสู่การเป็นพื้นที่ของการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Communication) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ตีความและตั้งคำถามต่อโลกแห่งความจริงผ่านรหัสทางทัศนศิลป์ (Visual Codes) ศิลปินจึงมิได้เป็นเพียงผู้สร้างภาพ แต่เป็นผู้สร้าง “ภาษาแห่งความหมาย” ที่เชื่อมโยงระหว่างรูปทรง สี และความรู้สึก เข้ากับโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม และอุดมการณ์ (Barthes, 1977) ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยชุด “ภาพของเธอในร่มเงาแห่งสงคราม” ใช้ภาษาทัศนศิลป์ในการตั้งคำถามต่อความหมายของ “อำนาจ มนุษย์ และการสร้าง” ผ่านการผสานระหว่างร่างมนุษย์ (ผู้หญิง) เปลือยเปล่ากับสัญลักษณ์ของอำนาจ เครื่องจักร และสงคราม เพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างความเปราะบางของมนุษย์กับโครงสร้างของอารยธรรมสมัยใหม่

แนวคิดหลักของชุดผลงานมุ่งสะท้อนความจริงสองระดับในความหมายของภาพจิตรกรรม ได้แก่ ความหมายตรง (Denotation) และ ความหมายแฝง (Connotation) ตามแนวคิดของ Roland Barthes (1977) ซึ่งเสนอว่าภาพหนึ่งภาพสามารถบรรจุรหัสแห่งวัฒนธรรมและอุดมการณ์ไว้ภายใน โดยเฉพาะในงานศิลปะที่ไม่เพียงสื่อสารด้วยรูปทรงและสี แต่ยังสื่อสารด้วยความเงียบ ช่องว่าง และพลังอารมณ์ที่อยู่ภายใต้ผืนผ้าใบ ผลงานแต่ละชิ้นในชุดนี้จึงเป็นเสมือนการถ่ายทอด “การอ่านภาพ” ที่เปิดให้ผู้ชมเข้าไปค้นพบความหมายที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังความงาม

ในเชิงแนวคิดสุนทรียศาสตร์ ผลงานจิตรกรรมชุมนี้มีอิทธิพลของทั้ง Immanuel Kant (2000) และ John Dewey โดย Kant กล่าวถึงความงามในฐานะจุดร่วมระหว่างอารมณ์และเหตุผลส่วน Dewey (1934) มองว่างานศิลปะคือประสบการณ์ที่ทำให้มนุษย์เข้าใจชีวิตได้อย่างลึกซึ้ง การรับรู้ผลงานศิลปะจึงไม่เพียงแต่เป็นการมองเห็น แต่เป็นการมีส่วนร่วมทางอารมณ์และจิตวิญญาณ ในบริบทนี้ จิตรกรรมชุดนี้เป็นประสบการณ์แห่งความรู้สึกและการตั้งคำถามที่แปรรูปแนวคิดทางสังคม การเมือง และศีลธรรมให้กลายเป็นภาษาทัศนศิลป์ นอกจากนี้ ศิลปะยังอยู่ในฐานะการวิพากษ์สังคม (Art as Social Critique) ที่ใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือสะท้อนและต่อต้านอำนาจผ่านการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์และการกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการตระหนักรู้ ศิลปินจึงไม่เพียงเป็นสร้างภาพจิตรกรรม หากแต่สร้างการตั้งคำถามต่อความหมายของความเป็นมนุษย์ในยุคปัจจุบันที่มีทั้งความเจริญด้านเทคโนโลยี แต่ขณะเดียวกันยังสัมพันธ์กับวิวัฒนาการของสงครามยุคใหม่ด้วย

วัตถุประสงค์

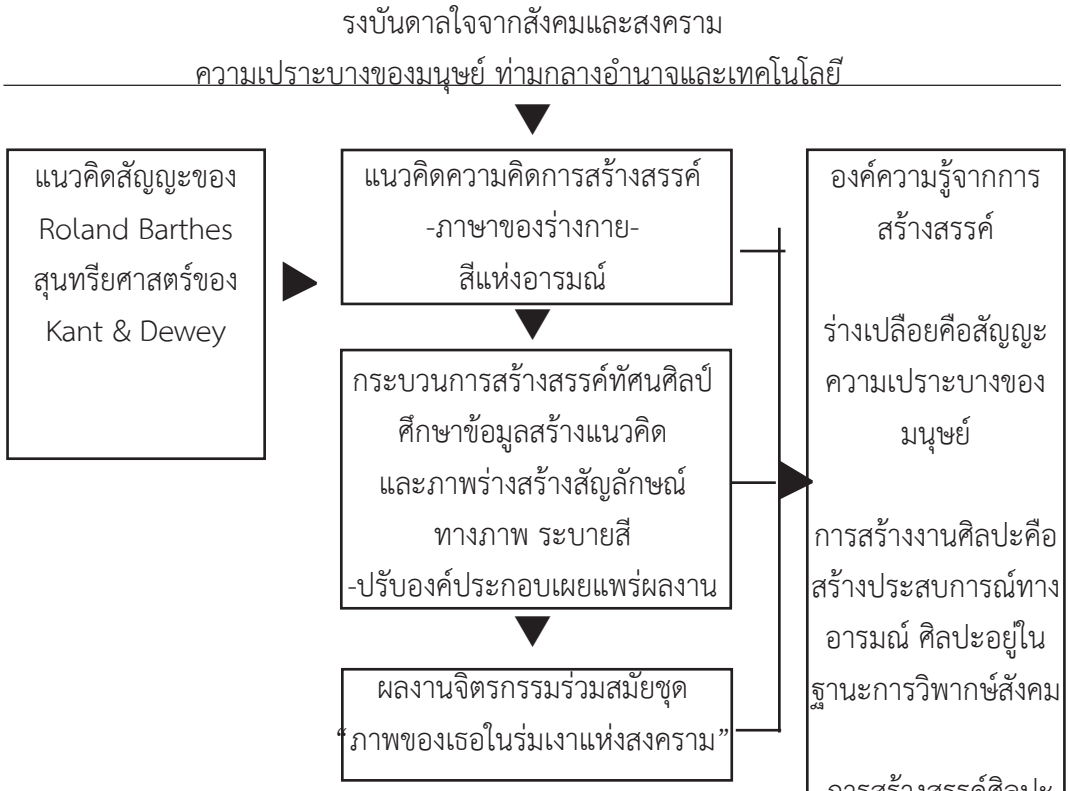
เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยชุด “ภาพของเธอในร่มเงาแห่งสงคราม” ที่สื่อสารความหมายตรงและความหมายแฝงในบริบทของสังคมร่วมสมัย โดยใช้บทบาทของร่างกายมนุษย์ในฐานะสัญญะทางศิลปะในการถ่ายทอดความคิดเชิงนามธรรมให้เป็นภาษาทัศนศิลป์ ซึ่งแสดงให้เห็นแนวทางการตีความในผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย โดยเชื่อมโยงทฤษฎีสุนทรียศาสตร์เข้ากับแนวคิดการสื่อสารทางศิลปะ

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยชุด “ภาพของเธอในร่มเงาแห่งสงคราม” เกิดจากการตระหนักถึงความเปราะบางของความเป็นมนุษย์ ท่ามกลางโครงสร้างอำนาจและสงครามในโลกสมัยใหม่ ศิลปินได้หยิบยกเรือนร่างของผู้หญิง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชีวิต การให้กำเนิด และความบริสุทธิ์ มาวางไว้ในบริบทของเครื่องจักร อาวุธ และเทคโนโลยี เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงภาวะย้อนแย้งระหว่าง “การสร้าง” กับ “การทำลาย” ที่ดำรงอยู่ในอารยธรรมของมนุษย์เอง รวมไปถึงการสะท้อนเสียงของผู้ไร้อำนาจผ่านภาพของร่างหญิงเปลือย ซึ่งไม่ได้หมายถึงหญิงสาวเพียงผู้เดียว หากแต่เป็นตัวแทนของมนุษย์ทุกคนที่ตกอยู่ภายใต้กลไกแห่งอำนาจ ผู้สร้างสรรค์จึงใช้ภาพหญิงเปลือยเป็นภาพแทนของมนุษยชาติ เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกของความหวัง ความกลัว และความงามเชิงโศกนาฏกรรม โดยจากแรงบันดาลใจดังกล่าวย่อมทำผลงานแต่ละชิ้นเป็นเสมือนบทบันทึกเชิงสัญลักษณ์ของการดำรงอยู่ในโลกที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งระหว่างการสร้างกับการทำลาย โดยใช้ศิลปะเป็นภาษาของ

การวิพากษ์ที่ตั้งคำถามต่ออำนาจ ศีลธรรม และคุณค่าความเป็นมนุษย์ในยุคสงคราม ศิลปินจึงมิได้เพียงสร้างภาพเพื่อความงามทางสายตา แต่ยังสร้างพื้นที่แห่งการครุ่นคิดทางจิตวิญญาณให้ผู้ชมได้สะท้อนถึงตนเองและโลกที่อาศัยอยู่

กรอบแนวคิดการการสร้างสรรค์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการการสร้างสรรค์

แนวความคิดการสร้างสรรค์

แนวความคิดผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยชุด “ภาพของเธอในร่มเงาแห่งสงคราม” มุ่งสำรวจและสื่อสารความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ มนุษย์ และการสร้าง ผ่านการใช้ เรือนร่างมนุษย์ (หญิง) ในฐานะสัญญะทางศิลปะที่สะท้อนความเปราะบางของชีวิตและจิตวิญญาณมนุษย์ภายใต้โครงสร้างของอารยธรรมและสงคราม โดยผู้สร้างสรรค์มองว่าร่างกายมิใช่เพียงวัตถุทางกายภาพ หากเป็นพื้นที่แห่งความหมาย (Space of Meaning) ที่บรรจุทั้งอารมณ์ ความทรงจำ และพลังของการต่อต้าน ภาพหญิงเปลือยจึงถูกนำเสนอในฐานะตัวแทนของมนุษยชาติที่ไม่ใช่เพียงเพศหญิง แต่คือ สัญลักษณ์ของความเปลือยเปล่าแห่งสัจธรรม ซึ่งเผชิญหน้ากับสัญลักษณ์ของอำนาจ เช่น ทหาร เครื่องจักร หรือระเบิดปรมาณู เพื่อสะท้อนการต่อสู้เชิงนามธรรมระหว่างชีวิตกับความตาย เสรีภาพกับการ

ควบคุม และศีลธรรมกับอำนาจ โดยแนวคิดการสร้างสรรค์อ้างอิงจากแนวคิดของ Roland Barthes ว่าภาพหนึ่งภาพสามารถบรรจุทั้งความหมายตรงและความหมายแฝง ซึ่งผู้สร้างสรรค์นำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการออกแบบองค์ประกอบ เพื่อสร้างรหัสทางทัศนศิลป์ (Visual Codes) ที่เปิดพื้นที่ให้ผู้ชมได้ตีความตามประสบการณ์ส่วนตน โดยแต่ละภาพจึงเป็นเหมือนข้อความที่รอการอ่านและการแปลความจากผู้ชม

ทั้งนี้ ในเชิงสุนทรียศาสตร์สอดคล้องกับแนวคิดของ Immanuel Kant (2000) ว่าความงามคือสมดุลระหว่างอารมณ์และเหตุผล และจาก John Dewey (1934) ที่มองว่างานศิลปะคือประสบการณ์แห่งชีวิตที่ทำให้มนุษย์เข้าใจตนเองและโลกได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในชุดนี้จึงมิได้มุ่งเพียงการถ่ายทอดภาพ แต่เป็นการสร้างประสบการณ์แห่งการมองและการรู้สึกที่ชวนให้ผู้ชมมีส่วนร่วมทางอารมณ์และความคิด แนวความคิดดังกล่าวนัถูกถ่ายทอดผ่าน กระบวนการ Visual Thinking และ Conceptual Painting ที่เน้นการใช้สัญลักษณ์ทางทัศนศิลป์ในการตั้งคำถามต่อโครงสร้างสังคมและศีลธรรม เช่น การต่อต้านโดยไม่ใช้ความรุนแรง (Civil Disobedience) การให้กำเนิดและสร้างสรรค์อารยธรรม (She is the Creator) และการตั้งคำถามต่อความโกหกของอำนาจและสงคราม (The Atomic Bomb’s Lie and the Unlucky Girl) ซึ่งแต่ละภาพล้วนสะท้อนมิติทางจิตวิญญาณของมนุษย์ในโลกที่เต็มไปด้วยความขัดแย้ง

รูปแบบของผลงานสร้างสรรค์

ผลงานจิตรกรรมชุด “ภาพของเธอในร่มเงาแห่งสงคราม มีลักษณะรูปแบบงานจิตรกรรมร่วมสมัยเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Contemporary Painting) ที่ผสานแนวทางของ Expressionism และ Conceptual Art เข้าด้วยกัน โดยใช้ร่างหญิงเปลือยเป็นสัญลักษณ์สำคัญในการถ่ายทอดแนวคิดเชิงจิตวิญญาณและสังคม ผู้สร้างสรรค์เลือกใช้เทคนิคการระบายสีด้วยสีอะคริลิกบนผ้าใบ (Acrylic on Canvas) เพื่อเปิดโอกาสให้สามารถแสดงพลังของการลงสีได้อย่างอิสระและเข้มข้น เนื้อสีถูกปาด ป้าย และทับซ้อนกันเป็นชั้น ๆ สร้างพื้นผิว (Texture) ที่ให้ความรู้สึกทั้งรุนแรงและละเอียดอ่อนในเวลาเดียวกัน การใช้โทนสีร้อน (แดง ส้ม เหลือง) ตัดกับโทนสีเย็น (น้ำเงิน ม่วง เขียว) เป็นกลวิธีสำคัญที่ศิลปินใช้ในการสื่อสารอารมณ์ของ “ความขัดแย้ง” และ “ความเปราะบางของมนุษย์”

ในเชิงองค์ประกอบของภาพเป็นการจัดวางร่างหญิงในลักษณะกึ่งสมมาตร โดยให้ร่างกายมีท่าทางที่บิดเบี้ยว เอียง หรือเอน เพื่อสื่อถึงความไม่มั่นคงและภาวะของการต่อสู้เชิงอารมณ์ ภาพ The Atomic Bomb’s Lie and the Unlucky Girl ใช้การวางร่างหญิงในแนวนอนกึ่งคว่ำ ท่ามกลางระเบิดและพลังงานสีร้อน เพื่อสื่อถึงการทำลายล้างและความเจ็บปวด ขณะที่ Civil Disobedience ใช้การวางร่างหญิงในแนวเฉียงเผชิญหน้ากับทหาร ถือเป็นการสร้างการปะทะเชิงสัญลักษณ์ ระหว่างอำนาจกับความเปลือยเปล่าแห่งสัจธรรม ส่วน She is the Creator แสดงร่างหญิงตั้งตรงในท่วงท่ากึ่งคุกเข่า โดยมีรถจักรไอน้ำและท้องฟ้าเรืองแสงอยู่เบื้องหลัง สะท้อนพลังแห่งการสร้างและวิวัฒนาการของมนุษย์ ในส่วนของเส้น (Line) และแสง (Light) ในผลงานจิตรกรรมขับเน้นมิติทางอารมณ์ของภาพ เช่น เส้นโค้งที่โอบรัดร่างกายเป็นสัญลักษณ์ของพลังชีวิตหรือการผูกพันระหว่าง

มนุษย์กับจักรวาล ส่วนแสงสีเหลืองและชมพูในภาพ “She is the Creator” เปรียบเสมือนพลังแห่งการให้กำเนิด ขณะที่เงาและโทนสีน้ำเงินเข้มใน “The Atomic Bomb’s Lie and the Unlucky Girl” สื่อถึงพลังแห่งความตายและการสูญสิ้น

ในด้านสุนทรียศาสตร์ ผลงานชุดนี้เน้นการสร้างความงามเชิงโศกนาฏกรรม (Tragic Beauty) ซึ่งแสดงให้เห็นความงามที่เกิดจากความทุกข์ ความสูญเสีย และความขัดแย้ง แสดงออกถึงความงามในฐานะเครื่องมือของการวิพากษ์ (Beauty as Critique) เพื่อสะท้อนคำถามต่อคุณค่าของชีวิตในโลกที่อำนาจและเทคโนโลยีครอบงำ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า รูปแบบของผลงานจิตรกรรมชุดนี้สะท้อนเอกลักษณ์ของผู้สร้างสรรค์ในฐานะผู้ใช้ร่างกายมนุษย์เป็นภาษา (Body as Language) และการใช้สีเป็นอารมณ์ (Color as Emotion) เพื่อสร้างภาษาทัศนศิลป์ที่มีทั้งพลังทางสังคมและพลังทางจิตวิญญาณ ผลงานจึงไม่ได้เป็นเพียงภาพของหญิงในสงคราม แต่คือภาพของมนุษย์ในร่มเงาแห่งอำนาจที่ส่องสะท้อนถึงความเป็นจริงร่วมสมัยของโลก

ขั้นตอนการสร้างสรรค์

1. การศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมแรงบันดาลใจด้วยการศึกษาข้อมูลด้านสงคราม การเมือง และประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสงครามโลกครั้งที่สองและการใช้ระเบิดปรมาณู รวมถึงแนวคิดทางสังคมและสตรีนิยม เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการสร้างสัญลักษณ์ทางศิลปะด้วยการบทบาทของเรือนร่างหญิงในฐานะผู้ถูกกระทำ ผู้ให้กำเนิด การทำลายและการสร้างสรรค์ สู่กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์

2. การพัฒนาแนวคิดและการสร้างภาพร่าง (Sketches) เพื่อกำหนดองค์ประกอบและอารมณ์ของภาพในแต่ละชิ้น โดยเน้นให้ร่างกายของหญิงเปลือยอยู่ในท่วงท่าที่แสดงถึงความอ่อนโยนและการต่อต้านในเวลาเดียวกัน เพื่อหาสมดุลระหว่างความงามเชิงรูปทรง (Form) และความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Meaning)

3. การสร้างสัญลักษณ์ทางภาพ (Visual Symbolism) เช่น ระเบิดปรมาณู ทหาร และรถจักรไอน้ำ เพื่อแทนค่าความหมายเชิงสังคมและอำนาจ เส้นสายและสีถูกเลือกให้สอดคล้องกับความหมายของแต่ละสัญลักษณ์ เช่น สีแดงและส้ม แทนพลัง ความรุนแรง และชีวิต สีน้ำเงินและม่วง แทนความลึกลับ ความเศร้า และความตาย สีเหลืองและชมพู แทนความหวัง พลังสร้างสรรค์ และการเกิดใหม่ ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดถูกออกแบบให้ร่างกายหญิงอยู่ในตำแหน่งที่โดดเด่นกลางภาพ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางแห่งความหมาย (Center of Meaning) ที่ผู้ชมจะเชื่อมโยงกับความหมายในผลงาน

4. การระบายสีด้วยเทคนิคอะคริลิกบนผ้าใบ โดยเริ่มจากการระบายพื้นสีโทนกลาง (Mid-tone) เพื่อสร้างบรรยากาศของภาพ จากนั้นจึงค่อย ๆ เพิ่มชั้นสีที่เข้มและอ่อน เพื่อสร้างความลึกและน้ำหนักทางอารมณ์ และสร้างพื้นผิวด้วยการปาดและป้ายสีอย่างมีจังหวะช่วยให้เกิดพื้นผิว (Texture) ที่สื่อถึงพลังภายในของตัวแบบ สีถูกใช้ในลักษณะอารมณ์นำเหตุผล เพื่อให้ผู้ชมสัมผัสความรู้สึกก่อนการตีความ

5. การปรับองค์ประกอบ เน้นอารมณ์ และความหมาย โดยปรับการสร้างแสง-เงา และโทนสีให้สัมพันธ์กับเนื้อหาของภาพ เพื่อให้แต่ละผลงานมีเอกภาพทางความรู้สึกและสื่อสารความหมายได้ตรงตามแนวความคิด โดยมีการประเมินและวิเคราะห์ผลงานในขณะดำเนินการสร้างสรรค์จริงด้วย

6. การเผยแพร่ในนิทรรศการศิลปะสู่สาธารณะในหอศิลป์เพื่อนำเสนอผลงานสร้างสรรค์สู่สาธารณะ

การสื่อความหมายของงานจิตรกรรม

ผลงานจิตรกรรมชิ้นที่ 1 ชื่อ Civil Disobedience (ภาพที่ 2 ผลงานชื่อ Civil Disobedience จิตรกรรมสีอะคริลิกบนผ้าใบ ขนาด 40 × 50 ซม. พ.ศ.2567 ที่มา: สุริยะ ฉายะเจริญ (ผู้สร้างสรรค์), 2567)

การสื่อความหมาย

ร่างกายของหญิงเปลือยขนาดใหญ่ในท่ากึ่งนั่งกึ่งเอนถูกเชื่อมต่อกับเส้นสายสีแดงที่ทอดยาวออกจากศีรษะไปยังพื้นที่ด้านบนของภาพ ข้างหน้ามีทหารถือปืนปลายดาบจ่อเข้ามาหาเรือนร่างหญิงนั้น ส่วนด้านล่างขวาเป็นบุคคลในเครื่องแต่งกายคล้ายพลเรือนหรือผู้สังเกตการณ์กำลังเฝ้ามองอยู่ พื้นหลังของภาพเต็มไปด้วยสีที่จัดจ้าน (แดง เหลือง น้ำเงิน และขาว) เนื้อสีถูกปาดป้ายเป็นชั้น ๆ ราวกับธงหรือผืนผ้าใบแห่งความขัดแย้ง ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นภาพที่สามารถมองเห็นได้ตรง ๆ โดยไม่ต้องตีความ เป็น สัญลักษณ์ของการเผชิญหน้าระหว่างอำนาจ (ที่มีภาพแทนด้วยรูปทหาร) กับความเปราะบางของมนุษย์ (ร่างหญิงเปลือย) ในเชิงนัยยะหรือความหมายแฝงในผลงานนี้สะท้อนถึงความตึงเครียดระหว่างอำนาจรัฐและประชาชน ซึ่งเป็นแก่นความหมายของแนวคิด Civil Disobedience หรือ “อารยะขัดขืน” การต่อต้านโดยไม่ใช้ความรุนแรงต่ออำนาจที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งร่างหญิงเปลือยเป็นสัญลักษณ์ของความเปลือยเปล่าแห่งมนุษยชาติหรือสัจจะของชีวิตที่ไม่มีเครื่องปกป้องใด ๆ แทนประชาชนผู้บริสุทธิ์ที่ยืนหยัดด้วยความเปราะบาง ขณะที่ทหารพร้อมกระชับอาวุธเป็นตัวแทนของอำนาจ ความกลัว และการบังคับโดยใช้กำลังแทนเหตุผล เส้นสีแดงที่เชื่อมศีรษะของหญิงกับด้านบนอาจหมายถึงการส่งสารของการต่อต้านที่เปรียบได้กับสายเลือดแห่งเสรีภาพที่ยังคงเชื่อมโยงกับอุดมการณ์ ส่วนพื้นหลังสีจัดจ้านสื่อถึงการบ่งบอกถึงความขัดแย้ง ความปั่นป่วนทางสังคม และการปะทะของอุดมการณ์ โดยภาพรวมของการใช้สีโทนร้อนสลับสีโทนเย็นสร้างบรรยากาศของความรุนแรงเชิงอารมณ์และ ความ

งามเชิงโศกนาฏกรรมที่บ่งบอกถึงการต่อสู้ทางอุดมการณ์

ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อผลงานกับภาพจิตรกรรม

คำว่า Civil Disobedience หรือ “อารยะขัดขืน” มีรากจากแนวคิดของ Henry David Thoreau (1849) ซึ่งหมายถึงการปฏิเสธที่จะเชื่อฟังอำนาจรัฐเมื่ออำนาจนั้นไม่ชอบธรรม ภาพจิตรกรรมนี้สะท้อนแนวคิดผ่านการเปรียบเทียบเชิงสัญลักษณ์ระหว่างร่างมนุษย์ผู้เปลือยเปล่า (เสรีภาพและความบริสุทธิ์) กับอำนาจติดอาวุธ (การกดขี่และการควบคุม) ชื่อกับภาพผลงานจึงสัมพันธ์กันด้วยการสร้างรูปสัญญะของความเปลือยเปล่าและการคุกคาม อันเป็นภาษาทัศนศิลป์เพื่อสื่อสารถึงการลุกขึ้นต้านอย่างสงบนิ่ง แต่เต็มไปด้วยพลังทางจิตวิญญาณและอุดมการณ์ที่สอดคล้องกับแนวคิดอารยะขัดขืน

ผลงานจิตรกรรมชิ้นที่ 2
ชื่อ She is the Creator

(ภาพที่ 3 ผลงานชื่อ She is the Creator
จิตรกรรมสีอะคริลิกบนผ้าใบ ขนาด 40 × 50 ซม. พ.ศ.2567)
ที่มา: สุริยะ ฉายะเจริญ (ผู้สร้างสรรค์), 2567

การสื่อความหมายภาพ

แสดงเรือนร่างของหญิงเปลือยเปล่าในท่ากึ่งคุกเข่า เอนตัวเล็กน้อยไปข้างหน้า โดยมีฉากหลังเป็นท้องฟ้าสีม่วงอมครามและแสงสีเหลืองที่เรืองรองอยู่ด้านหลังด้านหน้ามี หัวรถจักรไอน้ำ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเครื่องจักรและความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมเส้นสายหมอกควันหรือรัศมีในท้องฟ้าสร้างเส้นโค้งที่ล้อมรอบดวงดาวหรือดวงอาทิตย์สองดวง ซึ่งในระดับรูปธรรม สิ่งเหล่านี้คือองค์ประกอบที่สามารถสื่อสารความหมายตรงได้ (หญิงเปลือย รถไฟ ท้องฟ้า และแสง) โดยมีการจัดวางในองค์ประกอบที่สมดุลระหว่างความเป็นธรรมชาติและความเป็นเทคโนโลยี

ผลงานนี้สื่อสารด้วยนัยเชิงเปรียบเปรยเกี่ยวกับ “พลังแห่งการสร้าง” ของผู้หญิงหรือมนุษย์ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่เป็นต้นกำเนิดของสรรพสิ่ง ซึ่งรูปหญิงเปลือยเปล่าไม่ใช่ภาพเชิงยั่วยวนทางเพศ แต่เป็นสัญลักษณ์ของ “ความบริสุทธิ์แห่งการสร้าง” การเปลือยเปล่าคือการปลดเปลื้องจากกรอบอำนาจหรือเครื่องมือแห่งการทำลาย โดยอีกด้านหนึ่งแสดงนัยว่าผู้หญิงคือแม่ผู้ให้กำเนิดพลังแห่งธรรมชาติและตัวแทนของมนุษยชาติที่เปลือยเปล่า ขณะที่รถไฟเป็นสัญลักษณ์ของอารยธรรม แสดง

ถึงการเคลื่อนไหว พลวัต และวิวัฒนาการของมนุษย์ เครื่องจักรสื่อแทน “การสร้างโลกใหม่” ผ่านพลังแห่งปัญญาและเทคโนโลยี เมื่อจัดวางคู่กับร่างหญิงเปลือยจึงกลายเป็นสัญลักษณ์ของการเชื่อมโยงระหว่างธรรมชาติและอุตสาหกรรม ส่วนดวงดาวและเส้นแสงหมุนวนสื่อนัยของจักรวาล การเวียนวัฏ และพลังแห่งการกำเนิด ซึ่งช่วยขับเน้นแนวคิดการสร้างในมิติทางจิตวิญญาณและศาสนา การใช้โทนสีร้อน (แดงและชมพู) บนร่างกายของหญิงตัดกับฉากหลังที่เป็นโทนสีเย็น (น้ำเงิน ม่วง และเหลือง) แสดงถึงความสมดุลระหว่างชีวิตและพลังจักรวาล (สภาวะร้อน–เย็น) ซึ่งเป็นการสื่อสารทางอารมณ์ถึงความสมบูรณ์แบบของพลังสร้างสรรค์ ฉะนั้น ความหมายแฝงในภาพจิตรกรรมนี้เป็นเสมือนการประกาศว่า “มนุษย์คือผู้สร้าง” ไม่ใช่เพียงผู้ใช้หรือผู้ทำลาย โดยร่างหญิงเปลือยคือตัวแทนของพลังแห่งชีวิตที่จุดประกายให้ทุกสิ่งดำเนินไป

ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อผลงานกับภาพจิตรกรรม

ชื่อผลงาน She is the Creator มีความสัมพันธ์โดยตรงกับภาพทั้งเชิงสัญลักษณ์และอารมณ์ คำว่า “She” มิได้หมายถึงเพศหญิงในเชิงชีวภาพเท่านั้น แต่ยังหมายถึง “พลังแห่งมารดา” (Maternal Energy) หรือ “ธรรมชาติผู้สร้าง” ซึ่งเป็นหลักการสากลในศิลปะและศาสนาหลายวัฒนธรรม เช่น เทวีแห่งการให้กำเนิด (Goddess of Creation) หรือพลัง “ศักติ” ในแนวคิดอินเดีย ในขณะเดียวกัน “Creator” ก็สัมพันธ์กับองค์ประกอบทางอุตสาหกรรม (รถไฟ) ที่เป็นผลผลิตแห่งความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ การนำทั้งสองสิ่ง (ร่างหญิงเปลือยและเครื่องจักร) มาอยู่ร่วมในพื้นที่เดียวกันจึงเป็นการสื่อว่า “มนุษย์ผู้เปลือยเปล่าคือผู้ให้กำเนิดโลกแห่งเทคโนโลยี” ทั้งนี้ ภาพนี้อาจสะท้อนมุมมองที่ว่า สังคมมนุษย์กำลังเดินทางด้วยพลังแห่งการสร้าง ไม่ใช่การทำลาย พลังนั้นเกิดจากความเป็นมนุษย์ที่แท้จริง (อารมณ์ ความรู้สึก และความรัก) ขณะที่ในเชิงจิตวิญญาณ สะท้อนความเข้าใจในเอกภาพระหว่างมนุษย์กับจักรวาล (Unity of Human and Cosmos) ร่างหญิงผู้เปลือยเปล่าจึงเปรียบเสมือนโลกผู้ให้ชีวิตแก่สรรพสิ่งและรวมถึงเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นเองด้วย

ภาพที่ 4 ผลงานชื่อ The Atomic Bomb’s Lie and the Unlucky Girl จิตรกรรมสีอะคริลิกบนผ้าใบ ขนาด 50 × 60 ซม. พ.ศ.2567
ที่มา: สุริยะ ฉายะเจริญ (ผู้สร้างสรรค์), 2567

ผลงานจิตรกรรมชิ้นที่ 3

ชื่อ The Atomic Bomb’s Lie and the Unlucky Girl

การสื่อความหมาย

ในภาพปรากฏร่างหญิงเปลือยที่บิดเบี้ยวอยู่ในท่าทางคล้ายการทรุดตัว เส้นสีเหลืองเป็นสายพลังงานพาดพันรอบร่างกายอย่างหลวม ๆ ด้านซ้ายของภาพมีรูประเบิดปรมาณูที่เด่นชัดด้วยโทนสีน้ำเงินเข้ม และมีพื้นหลังสีแดงอมส้มราวกับพลังงานร้อนจากการระเบิด ส่วนพื้นล่างของภาพเป็นสีฟ้าและเขียวที่ให้ความรู้สึกเย็น แต่แฝงความไม่มั่นคง ซึ่งในระดับของภาพปรากฏแสดงออกถึงร่างหญิงเปลือยที่กำลังตกอยู่ในสภาวะอันตรายท่ามกลางเงาของอาวุธสงคราม อันเป็นสัญลักษณ์ของการทำลายล้างและการพ่ายแพ้ของมนุษย์

ผลงานนี้สื่อสะท้อนความหมายเชิงนัยถึงความรุนแรงของสงครามและคำโกหกของอำนาจที่ถูกอุปมาผ่านรูปสัญญะของระเบิดปรมาณูกับหญิงผู้เคราะห์ร้าย ร่างหญิงเปลือยสื่อแทน “มนุษยชาติ” ที่เปลือยเปล่า ไร้การป้องกัน ถูกทำให้กลายเป็นผู้พ่ายแพ้เสมอในสงครามที่ไม่ได้เลือกเอง การเปลือยในที่นี้จึงไม่ใช่ความงามทางกายภาพ แต่คือ ความเปลือยแห่งศีลธรรมและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ระเบิดปรมาณูเป็นสัญลักษณ์ของ “ความลวงแห่งอำนาจ” (The Lie) อาวุธที่ถูกสร้างในนามของสันติภาพ แต่กลับนำมาซึ่งความตายและการสูญสิ้น มันจึงเป็น “การโกหกแห่งอารยธรรม” ที่ซ่อนอยู่ในความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การพลิกตัวและบิดเบี้ยวของร่างหญิงเปลือยเป็นท่วงท่าที่สะท้อนความเจ็บปวด ความสิ้นหวัง และการยอมจำนนทางกายและใจ ร่างที่อ่อนแรงบ่งบอกถึงสภาวะของมนุษย์ที่ไม่สามารถหลีกหนีระบบสงครามได้ เส้นวงสีเหลืองเขียวสื่อถึงสายแห่งพลังชีวิตที่พยายามรัดและคงสติไว้ท่ามกลางการทำลายล้าง ผู้สร้างสรรค์ใช้การตัดกันของโทนสีร้อน (แดง ส้ม เหลือง) กับโทนสีเย็น (น้ำเงิน เขียว) เพื่อสร้างอารมณ์การปะทะระหว่างชีวิตและความตาย สีแดงคือไฟของสงคราม ส่วนสีน้ำเงินคือความเยือกเย็นของความตาย ซึ่งโดยรวมแล้วภาพนี้แสดงถึงความจริงของสงครามที่ไม่มีผู้ชนะ ทุกฝ่ายในสงครามต่างตกอยู่ในฐานะ “ผู้เคราะห์ร้าย” ด้วยกันทั้งสิ้น

ความสัมพันธ์ระหว่างชื่อผลงานกับภาพจิตรกรรม

ผลงาน The Atomic Bomb’s Lie and the Unlucky Girl หรือ “คำโกหกของระเบิดปรมาณูและหญิงสาวผู้โชคร้าย” สะท้อนแนวคิดเชิงจริยธรรมและประวัติศาสตร์โลก โดย The Atomic Bomb’s Lie คือการวิพากษ์คำกล่าวอ้างของโลกสมัยใหม่ที่ว่าอาวุธนิวเคลียร์คือพลังแห่งการปกป้องและความยุติธรรม ทั้งที่แท้จริงแล้วเป็นเครื่องมือแห่งการทำลาย ส่วน The Unlucky Girl เป็นตัวแทนของผู้บริสุทธิ์หรือชีวิตมนุษย์เล็ก ๆ ที่ต้องรับผลจากการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ ราวกับว่ามนุษย์ถูกบังคับให้พ่ายแพ้ แม้จะไม่เคยต้องการต่อสู้ก็ตาม โดยทั้งหมดนี้เป็นการตั้งคำถามทางศีลธรรมถึง “ความชอบธรรมของสงคราม” และ “คุณค่าของมนุษย์ในยุคแห่งอาวุธประหัตประหาร” ขณะที่อีกด้านหนึ่ง ผลงานนี้สะท้อนมุมมองวิพากษ์อำนาจของรัฐและเทคโนโลยีทางทหาร โดยชี้ให้เห็นว่า แม้มนุษย์จะเป็นผู้สร้างอาวุธ แต่ก็กลับกลายเป็นเหยื่อของมันเอง มนุษย์คือผู้พ่ายแพ้ในสิ่งที่ตนเองสร้าง เปรียบได้กับคำเตือนต่ออารยธรรมที่กำลังหลงทางในความยิ่งใหญ่ทางเทคโนโลยี แต่สูญเสียความเข้าใจในชีวิต และการเรียกร้องให้หันกลับมาตระหนักถึงคุณค่าของ “ความเป็นมนุษย์” ที่แท้จริง

การเผยแพร่

1. ผลงานชื่อ Civil Disobedience และผลงานชื่อ She is the Creator เผยแพร่ในนิทรรศการกลุ่มศิลปินไทยในนิทรรศการ 10 Thai artist group in the topic of “CROSSROADS: Image/Portrait/Body” จัดแสดงระหว่างวันที่ 9-30 พฤศจิกายน พ.ศ.2567 ณ Explode Gallery บางอ้อ กรุงเทพฯ

ภาพที่ 5 สูจิบัตรออนไลน์นิทรรศการ CROSSROADS: Image/Portrait/Body
ที่มา: Explode Gallery, 2024

2. ผลงานชื่อ Civil Disobedience เผยแพร่ในนิทรรศการศิลปะนานาชาติ SSRU International Arts, Design & Architecture Workshop and Exhibition 2025 จัดแสดงระหว่างวันที่ 26-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2568 ณ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพฯ

ภาพที่ 6 สูจิบัตร SSRU International Arts, Design & Architecture Workshop and Exhibition 2025 ที่มา: Faculty of Fine and Applied Arts,
Suan Sunandha Rajabhat University, 2025

3. ผลงานชื่อ The Atomic Bomb’s Lie and the Unlucky Girl เผยแพร่ในนิทรรศการระหว่างประเทศของกลุ่มศิลปินอินเดียไทยในนิทรรศการ Eternal Echoes: Indo-Thai Artistic Journeys จัดโดยมูลนิธิศิลปะนานาชาติ Positive Energy Art Foundation จัดแสดงระหว่างวันที่ 8 - 11 ธันวาคม พ.ศ.2567 ณ Matdot Art Ce Center

ภาพที่ 7 โปสเตอร์และภาพการเข้าร่วมนิทรรศการ
Eternal Echoes: Indo-Thai Artistic Journeys
ที่มา: Positive Energy Art Foundation, 2024

สรุปผล

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยชุด “ภาพของเธอในร่มเงาแห่งสงคราม” ที่สื่อสารความหมายด้วยการใช้ร่างกายมนุษย์ในฐานะสัญญะทางศิลปะสำหรับการถ่ายทอดความคิดเป็นภาษาทัศนศิลป์ โดยผลงานจิตรกรรมชื่อ Civil Disobedience เป็นการใช้ภาพสัญลักษณ์และโทนสีเพื่อถ่ายทอดความหมายสองระดับ โดยความหมายตรงที่เป็นการเผชิญหน้าทางกายภาพและความหมายแฝงที่ว่าด้วยการต่อสู้ทางจิตวิญญาณและสังคม ผู้สร้างสรรค์ใช้ภาษาแห่งร่างกาย (Body Language) และสี (Color Psychology) เพื่อสร้างภาษาทัศนศิลป์ที่กระตุ้นให้ผู้ชมตั้งคำถามต่อโครงสร้างอำนาจและศีลธรรมในสังคม ส่วนผลงานจิตรรมชื่อ She is the Creator ถ่ายทอดแนวคิดเชิงสัญลักษณ์เกี่ยวกับพลังแห่งการสร้างสรรค์ของมนุษย์และธรรมชาติ โดยใช้ร่างหญิงเปลือยเป็นสัญลักษณ์หลัก ผู้สร้างสรรค์ใช้ภาษาทัศนศิลป์ผ่านโทนสี รูปทรง และแสง เพื่อสื่อถึงความงามในฐานะของการกำเนิดและการต่อเนื่องของชีวิตที่เป็นการยืนยันต่อแนวคิดว่ามนุษย์เกิดมาเพื่อสร้างไม่ใช่เพื่อทำลาย และผลงานจิตรรมชื่อ The Atomic Bomb’s Lie and the Unlucky Girl ถ่ายทอดความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ ความจริง และมนุษย์ ผ่านภาษาทัศนศิลป์เชิงสัญลักษณ์ ผู้สร้างสรรค์ใช้เรือนร่างมนุษย์เป็นพื้นที่ของการตั้งคำถามต่ออารยธรรมที่สร้างสงครามขึ้นมาเอง ภาพนี้สื่อสารความหมายตรงของภัยสงคราม ควบคู่กับความหมายแฝงของการสูญเสียศักดิ์ศรีของมนุษย์ โดยอาจถือเป็นคำประกาศเชิงศิลปะว่ามนุษย์ไม่อาจชนะในสงครามใด ๆ ได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ที่ได้

1. ผลงานจิตรกรรมชุดนี้ใช้เรือนร่างหญิงเปลือยเป็นสัญญะแทนความเปราะบางของมนุษย์และ อำนาจรัฐหรือสงครามเป็นรหัสของการควบคุมและทำลายล้าง โดยสัมพันธ์โดยตรงกับแนวคิดของ Barthes ในด้านของภาพศิลปะไม่เพียงสื่อความหมายเชิงตรง แต่ยังบรรจุความหมายแฝงผ่านรหัสทางวัฒนธรรมและสังคม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าศิลปะทำหน้าที่เป็นภาษาสื่อสารความคิดทางสังคมและอุดมการณ์ได้ ผ่านการสร้างรหัสทางทัศนศิลป์

2. การสร้างงานศิลปะไม่ใช่เพียงสิ่งสวยงาม แต่คือประสบการณ์ทางอารมณ์และจิตวิญญาณที่เชื่อมโยงศิลปิน ผลงานศิลปะ และผู้ชม โดยสัมพันธ์กับแนวคิดศิลปะคือประสบการณ์ทางชีวิต (Art as Experience) ของ Kant และ Dewey โดยผลงานศิลปะอยู่ในฐานะการวิพากษ์สังคมในการเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเชิงสังคด้วยความงามเชิงโศกนาฏกรรมเป็นเครื่องมือของการวิพากษ์

3. กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะร่วมสมัยต้องอาศัยการวิจัยและการตีความบริบทเชิงสังคมเป็นฐานข้อมูลของการสร้างสัญญะ กระบวนการคิดเชิงภาพ (Visual Thinking) และ จิตรกรรมเชิงแนวคิด (Conceptual Painting) ใช้วิธีการออกแบบองค์ประกอบและการใช้เส้น สี รูปทรง แสง และเงา เพื่อประกอบสร้างการสื่อความหมาย

4. สุนทรียภาพในศิลปะร่วมสมัยมิได้หมายถึงความพึงพอใจทางสายตาเท่านั้น แต่เป็นสุนทรียภาพที่ปลุกให้ผู้ชมคิดและรู้สึก โดยผู้สร้างสรรค์ใช้ภาพเป็นเครื่องมือในการเพื่อสร้างอารมณ์ร่วมและขับเน้นความหมายเชิงสัญลักษณ์ ศิลปะร่วมสมัยมีบทบาทในการปลุกจิตสำนึกทางศีลธรรมและฟื้นความเป็นมนุษย์ โดยเน้นไปที่การมองศิลปะเป็นประสบการณ์ของชีวิตและจิตวิญญาณ

ข้อเสนอแนะ

การผลิตผลงานสร้างสรรค์ในบริบททางวิชาการหรือการรายงานผลการสร้างสรรค์ในอนาคตสามารถขยายจากระดับผู้สร้างสรรค์ (ผู้ผลิตสื่อ) ไปสู่การศึกษาในมิติผู้รับสารที่สัมพันธ์กับสื่อศิลปะร่วมสมัย เพื่อทำให้การทำความเข้าใจครอบคลุมทั้งมิติทางด้านการสื่อสาร สังคม และวัฒนธรรม อย่างครบถ้วนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาอังกฤษ

Barthes, Roland. (1977). *Image, music, text* (S. Heath, Trans.). Hill and Wang.

Dewey, J. (1934). *Art as experience.* Minton, Balch & Company.

Kant, I. (2000). *Critique of the power of judgment* (P. Guyer, Ed. & E. Matthews, Trans.). Cambridge University Press. (Original work published 1790)

Thoreau, H. D. (1849). *Civil disobedience*. Aesthetic Papers.

Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University. (2025). *SSRU International Arts, Design & Architecture Workshop and Exhibition 2025*,

between February 26-28 2025 at Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University, Bangkok, Thailand. Bangkok: Faculty of Fine and Applied Arts, Suan Sunandha Rajabhat University.inter กรุงเทพฯ

ระบบออนไลน์

Explode Gallery. (2024). Explode Gallery. Retrieved from Explode Gallery: https://www.facebook.com/photo/?fbid=1221722469262479 99&set=pcb.122172247862247999

Positive Energy Art Foundation. (2024). *ETERNAL ECHOES: Indo Thai Artistic Journeys at MATDOT ART GALLERY- BANGKOK between 8TH - 11TH DECEMBER 2024*. Retrieved from Positive Energy Art Foundation: https://www.positiveenergyart.in/eternalechoesexhibition